

327. (16)

11b Hunting and trapping methods, especially
of birds. K 13, K 13/21

AM/3/21.

F. Vilakazi.

4 3/4

1/5

Ukucupha izinyone, kwelase Nhla.

1

Loku kuwumusebenzi onzima wabo bonke abafana kulele lase-nhla. Kuthena ngelinye llanga ngomgqibelo ngezwa abafana babanga umusindo. Ngamangala ukuthi yini kanti laba bafana babamba izinyoni. Kwehlukene ukubanjwa kwezinyoni nazo izinyoni azi fani kukhona ezidla ezinhlava ezinye amabele ezinye umbila ezinye imisundu ezinye amaselele ezinye amachwane ezinye umbila. Manjena kukhona ezinye ezinga chashwa kezi abafana bazi bamba ngokuzi zingela kuye kumenywane bese kuphuma bonke abafana nezinja nezinduku zabo. Sekuzoqondwa lapho zande khona izinyoni. Kuye kushashwa izinyoni ezinje ngalezi. Emwenyane izintaki, anaphuphu azozonke izinhlobo zezi nyoni kuye kushawe nezi kurukuru nama Thende zane ezinjaengo nogwaja, namaqina, izithentsha ububibi nama wele nezingungubane ne zanci nemipheme, inbila umazala izingwena, nezinoni, nonogolantethe bese bebona nezinyoka ophephetwane, ubululu, insuze, ihlangwane wezimanzi nemi hlume, nezimfezi nezi mamba nezinye izinyoka abafana abaze sabi izinyoka ~~umabe~~ umabe zingela. Imamba into lakaka kwa hlanti ngase maRomeni nase mahlanzeni kwesinye isikhathi umuntu uzwangenja isikhali kanti ikhala njena isifile. Usezothi uma omunye ehamba ngakhona aqaphelise. Kwesinye isikhathi bayi bulale nenyoka leyo ngezagile nange zinja ngoba phela ezinye sezayi funda imikhuba yezinyoka.

2

3. Izinyamazane lezi zwama ukushawa ebusika. Kodwa emazweni abantu zishawa noma yisiphi isikhathi. uHulumeni akawni ukuba zibulawe ehlobo ngoba zisuke zinamachwane. Uyaboshwa umuntu ashaya izinyamazane ehlobo. Kuzothi lowo ohlabene usezo bona ukuthi uyiphisi ngempela kodwa kuyalisa ukuzingela ngoba kwesinye isikhathi abantu bayayi banga inyamazane kwesinye isikhathi bashayane ngezagile balinazane inyamazane eyona ilwisa du inyamazane ebanjwe yizinja, ngoba kwesinye isikhathi ziyibamba ekusithekeni manjena nezinja zizokulwa ziyibanga leyonyamazane. Nabantu futhi sebe zophikisana base balwe bodwa. Kwesinye isikhathi izinja ziyedle ziyi aede. Abanye babuye belunele impela ekuzi ngeleni.

4

Umuthu onembayo oyena eyibona kahle inyamazane yakhe.

Uma mhlawumbe ibonakhele ezinjani ezimbili akwaba naqiniso ukuthi iyiphi eyibambile abanini bezinja bayaye ba hlukaneselana. Noma mhlawumbe ibisi shawe omunye yahamba kodwa leyoku yese ibanjwainja yomunye kuye kwehlukaniselwane lapho. Kuyinto emunandi ukuzingela yingako abanye bantu befuye izinja ngazi ningi. Aziphiwa izinja uma kuyozingelwa zilala ziphiwe kancane umase kuzingelwa kuye kuqele lwane kubakhona izimpondo nezifuba kuhanjwa kancame. Izinja/yabanjwa ezinye zihamba kakhulu. Ezinye zihamba ngaphambili kwabamnizo. Akusiwona umuthetho ukubainja yomunye

5. umuntu ihamba ngaphambi komunye umuntu. Izinyoni nazo zizingelwa njengazo izinyamazane kodwa kufuneka umuntu onethoma ezinyonini ngoba ngaphandle kwaloko omunye akabuyi nalutho. Kulekhuni ukubainja ibambe inyoni ngoba iyandisa kufuneka umuntu ayethule ngesagile. Ukunemba loku umuntu ukuthola ekwaluseni uma kushawa unkatha lomiyuku jelo lezi nduku namatshe nese kushayeni wona amaphu. Kunje ngayo induku umfana uyifunda ekwaluseni uma umfana akhulela esikolweni abonakala ngako ukungayazi induku nango kuba yigwala. Amashunga ahtolakala uma kudliwa iphaohu aze akule nabo usushinga lobo. Nakuwona amatshela kusekhona ayaziyo impela induku nagobo futhi kukhona amanye asakhahlile izindlebe.

6. Abanye abant babuye neziningi izinyoni ngendaba yokunemba. Izinyoni ezivamile ukushayela ilezi izakwace, ongoqo nemathendele nemi jekejeke, nezimpangele, ikakhulu umalinainja iwuzwa kahle umukendo wenyamazane nowezi nyoni futhi inyamazane iyephuza ukuzwa ukuzayo umalina zonake iziphangele azikwazi ukundiza kakhulu uma izilulu lina. Izinja ezinye ezifundiswe kahle ziya zizingelela zibuye nabo onogwaja, noma iyiphi inyamazane. Okubi yingoba zibuye zibambe izimvu, futhi zizingelele nase zindaweni zabamhlophe be e kuvela amacala odwa. Sengikhulumangokucupha izikhona izinyoni nazo belu izinyamazane loku kwenza kuvame kuba fana abelusayo nakuma phisi impela ezinyamazane.

7. Izinyoni indlela yokuqala yokubamba izinyoni e okucupha ngisifu, uma uzucupha ngesifu kufuneka inhlava, izingcipho, umbeko netshe elihle liyisi capha esikhulu. Usuzocupha umase kuphele konke loku.

Ikakhulug izinyoni ezicushwa ngenhlava ilezi umtholi, umncelu, inqomfi, uncede, amahloko, amagwayigwayi, amagekhane umvemve, intaka, nama thithwaye, ezinye azivamile kubanjwa ngesifu. Kuye kuthi abafana ngesikhathi sase busika ngesikhathi sase busika una izinkomo zidla amahlanga, bafunane nezinhlava lapha izinkomo sezi buqe ngakhona. Phela izinhlava zisuke sezihlezi phansi eziqwini zezi nhlanga kulesi sikhathi sase busika. Uzothi una eyithola umucuphi bese ehleza uthi kancane ayifake izwa khona.

8

Kulolothi usezolu faka ngaphansi kwesifu manjena, inhlava isondele phakathi impela etsheni usezo cupha ngezi ngciphho nange mibeko. Imbeko yenzela ukuthi inyoni iggakwazi ukuyithatha kalula inhlava iwona futhi umbeko othi ungathi nteka noma inhlava ingaka thinteki beseliwa itshe isibanjwa masishane. Uma inyoni isibanjiwe kuthiwa iwekwami. Umuntu uyibona esekude phela ngoba iyavela ngesi sila esimuhlophe umasesivile isifu kuthiwa sishile. Uma kungabanjwe, kuthiwa cinyoni zinyonkele kwami usezo phinda futhi acuphe ufake nenhlava uma ziyi nyokole manjena usuzo cuphisisa impela uma ibuya isizozu phansa njena icamange ukuthi izinyonkela futhi kanti oa. Nawe uye uhlale usubekile ezinye nazo zihlaka

9.

niphile ziluhosha ngemuva uthi lwenhlavu zinga ngeni ngaphansi kwesifu kokunye zuyasishisa isifu. Sithintha umbeko kuqala. Uma ibona kuthi asikshi isizongena ilume maqede bese ixuma iphumele ngaphandle futhi. Kwesinye isikhathi zigcwale kuleso sifu mhlawumbe zinyonke muhlabumbe kubanjwe zibembili ngokuphangelana. Abanye ba babamba zibe utwenty abanye njalo ngaphansi nomanga phezulu kwaloko. Uma inyoni ibanjiwe kuhle uyimbele eduze nesifu sakho sengathi uyawushonisa ukugodi kuzothi uma zize zaningi uzimbele zonke lapho. Kuzothi uma zize zaningi uze mbele zonke lapho. Kuzothi ntambama uma sezibuya izinkomo usuzoyo zikhipha zonk manjena sebezohawukela abanye bafana kuye hlulwana mhlambe oyena abe bambe kakhulu izalo uyashile

10.

bamuncethele abanye abafana. Uzothi uma efika ekhaya kuyise azethule zonke lezinyoni usezozosa uyise kuthi umbembe ayinike isalukazi ngoba inyoni yezalukazi leyo. Zothi umasezivuthiwe zonke izinyoni azinqume amakhanda awanike lowo ozibambile izinyoni nezingangila ezalowo obambile kuzothi onga bambanga lutho amuncishe yena.

Usezomubonga uyise. Noma ezishaye ngezagile udla amakhanda, azo nezingingila kufana nenja uma ibambile amathumbu iwadla yodwa namathambo syanyamazane noma inyoni inkulu enjenge impangele. Nezinja seziyazi ukuthi uma kubanjwa enya azikuthole lutho zona ezingabambanga. Inyama yenyamazane ayidliwa/^{inu}kuwelanga idliwa ngakusasa ikiphekwe yome kade idliwe.

11. Olunye futhi uhlobo loku bamba zona izinyoni umuntu umba umugodi alinganisele ubungako balezo zinyoni azicuphile. Uzoba mude kancane njena ubeke phansi usuzothatha amabele noma umbila njenge zikudlayo usuzothela okancane ngaphandle wenzela ukuthi yokhona zizodonseka. Izothi uma ibona ophakathi inyoni bese iyangena ngendloko noma ngekhandu. Ayisenekukwezi ukuphuma futhi. Kwesinye isikhathi uyifumana izezwa kokunye njalo isifile. Ayi kwazi ukuphindela emuva uma ikeya ngena nezidla umhlava ziyenziwa fu hi kanjalo. Into njena inhlava uyifaka othini ukuze ingakhu-phuki. Futhi uma us-ke wayi bulala ihlava aziyithandi kahle izinyoni zifuna lena esezwa inhlava. Naesifini kunjalo zithenda esezwa.
12. Olunye futhi uhlobo loku chupha uthatha izinkobe zombila noma amabele usuzowa bobosa nawo amabele lawo ubuse ufaka intambo kuwona. Usuyi bethela phansi ka khulu esigxatshene izothi uma ifika inyoni bese dila ngakuphanga. Kuffunela intambo encane engungohala. Izothi uma isidlile inyoni ibisi idonsa icanange ukuthi kuzo kumuka intambo isizodonsa kakhulu impela. Yenzela ukukhumula kuze kuze nama thumbu ayo ibisi iyafa ngalo. Kuvamisile ezinyonini ezinkulu ezidla umbila kukhona nokuchupa ngonoxaka noma ngenofi. Izinyoni ezibanjiwe ngoku chupha azi cuthwa izinsiba ngoba ezinye aziyi ngalapho kukhona izinsiba zezinye izinyoni futhi abadala bathi ukuzi lahlela inhlaha yokubamba izinyoni
13. uma uye uyicuthile. Kunje ngokukhuluma inyoni emulelweni ayikhulanyelwa inyoni emulilweni isuke yemukele. Uma uyitholele kufuneka ubophe amafingo kama findo kuhle abekude nesidleke senyoni. Uma seduzana baye bayi thathele abnye kuhle k be ukwazi kwakho kuphela. Nezingane ungazitshene ngoba ziyokhuluma emulilweni. Kufana nokuthela amasi eziko inkomo iye igazuke amabele kufane noma incelwa imbulu. Futhi ukuletha uSumba ekhaya akuvunyelwe ngoba ziyadabuka izinkomo imabele. Nenyoni uma uyi

14 tholele awayi sethele uyengamele nesithunzi ngoba isuke imukele
 nama qanda awuwathinti ngoba iye izwe ngephunga ukuthi ukhona
 obethinta amaqanda ukuchupha kwenomfi. Kona kungcono impela
 kodwa kuvuna uma liguqubele kuphela. Umali lebalele akuvumi
 ngoba inonyi iyancibilika ingabambeleli kuthatwa izinti
 zicome bese mhlawumbe ufake ukudla phakathi kulezo zinti noma wenze
 esidlekeni sayo. Isizomdeka inyoni. Izothi ngoku mindaka bese
 mehluleka nokundiza uma ucupha ngono xaka uyawu fihla ungabona
 kali bese uthela ukudla phezu kwawo noma ubopbele indlava olumni.
 Izothi uma ithi iluma inhlewa bese iyab njw kwesinye isikhathi
 uyicupha ngogibe uma inesidleke. Ukubamba ngogibe kuvamise kuma
 Gedezi nezintaka. Ugibe lwenziwa ngomushoba wenzi nkomo omunyama
 wona ongasheshi ukubonakala ukuthathwa imicu emibili iphothwe
 ukuze ingadabuli inyoni uma isibanjiwe. Abafana bayazi funela
 15 futhi izinyoni. Uyaye athi angabona inyoni noma iphethe ukudla
 usezo lalaphansi ayibeke lapho. Iyongena khona usezo thula isi
 khasha aze abone ukuthi manjena isiphakathi impela. Usezo
 qonda lapho ingenekh na isizoku ethuka inyoni ngokwe thuka kwayo
 usezo yobeka lapho iphume khona. Nebala usefunana isidleke sayo
 uma inamaphuphu uyibonangoba iphethe ukudla emulonyeni usezokwazi
 ukuthi inama phuphu kuswele kele umuntu aqaphelise impela ngoba
 ithi uma ibapha abantwana igxume mashishane omunye engebone ukuthi
 isibaphile abantwana isizo buye iyofuna futhi ukudla uma
 abantwana beseba neane benga kaboni iyaye ikhale kancane
 bese bayakhamisa abantwana nabafana bayabapha abantwana benyoni
 uma befuna ukuba basheshe bakhule.

END 327